

УДК 796.011.3:378(4+477)

Омок Г.А.¹, Шуба В.В.², Мамаладзе Т.³

¹ канд. пед. наук., доц. НУ «Запорізька політехніка»

² канд. пед. наук., доц. «Український державний університет науки і технологій»

³ студ. гр. УФКС-123 НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА В УКРАЇНІ

Анотація. Нами розкрито сучасні особливості та основні тенденції розвитку фізичного виховання студентів у країнах Європи та в Україні. Проаналізовано європейські підходи до організації фізичного виховання у ЗВО, зокрема орієнтацію на індивідуалізацію навчання, інтеграцію цифрових технологій, розвиток студентського спорту та інклюзивної фізичної культури. Визначено актуальні проблеми та перспективи модернізації системи

фізичного виховання у вітчизняних закладах вищої освіти. Обґрунтовано доцільність адаптації європейського досвіду з урахуванням соціально-економічних, культурних та освітніх умов України.

Ключові слова: фізичне виховання, заклади вищої освіти, студентська молодь, європейський досвід, інноваційні технології.

Abstract. We have revealed the modern features and main trends in the development of physical education of students in European countries and in Ukraine. We have analyzed European approaches to the organization of physical education in higher education institutions, in particular, the orientation towards individualization of learning, integration of digital technologies, development of student sports and inclusive physical culture. We have identified current problems and prospects for the modernization of the physical education system in domestic higher education institutions. We have substantiated the feasibility of adapting European experience taking into account the socio-economic, cultural and educational conditions of Ukraine.

Key words: physical education, higher education institutions, student youth, European experience, innovative technologies.

Фізичне виховання студентської молоді є важливим складником освітнього процесу у ЗВО, спрямованим на формування фізичного, психічного та соціального здоров'я майбутніх фахівців. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації освіти, зростання інформаційних навантажень та зниження рівня рухової активності студентів питання модернізації системи фізичного виховання набуває особливої актуальності.

Європейські країни протягом останніх десятиліть активно впроваджують інноваційні підходи до фізичного виховання, орієнтуючись на компетентнісну модель освіти, індивідуальні потреби студентів, принципи інклюзії та здоров'язбереження.

Україна, перебуваючи в процесі інтеграції до європейського освітнього простору, також здійснює реформування системи фізичного виховання, що зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу європейського досвіду та можливостей його адаптації.

Метою дослідження є аналіз особливостей та тенденцій розвитку фізичного виховання студентів у країнах Європи та в Україні, а також визначення перспектив удосконалення вітчизняної системи фізичного виховання.

У більшості європейських країн фізичне виховання у ЗВО розглядається не лише як обов'язкова дисципліна, а як важливий елемент формування здорового способу життя, соціальної активності та професійної компетентності майбутніх фахівців.

Основними характерними рисами європейської моделі фізичного виховання є:

- студентоцентрованість та індивідуалізація. Навчальні програми орієнтовані на особисті інтереси, фізичні можливості та рівень підготовленості студентів. Поширеною є система вибіркового спортивного дисциплін, що дозволяє студентам самостійно формувати індивідуальні траєкторії фізичного розвитку;

- інтеграція цифрових технологій. У практиці фізичного виховання активно використовуються мобільні застосунки, фітнес-трекери, онлайн-платформи, віртуальні тренувальні середовища, що сприяє моніторингу фізичної активності та підвищенню мотивації студентів;

- розвиток студентського спорту. У європейських ЗВО студентський спорт є важливим соціальним інститутом, що поєднує навчання, дозвілля та здоров'язбережувальну діяльність. Функціонують спортивні клуби, ліги, університетські чемпіонати, що сприяють формуванню корпоративної культури та соціальної згуртованості;

- інклюзивність та доступність. Значна увага приділяється створенню умов для участі у фізкультурно-спортивній діяльності студентів з особливими освітніми потребами, що реалізується через адаптивні програми, спеціалізоване обладнання та підготовку фахівців;

- орієнтація на здоров'я та добробут. Фізичне виховання розглядається як інструмент профілактики стресу, професійного вигорання, порушень постави, гіподинамії та інших негативних наслідків малорухливого способу життя [3].

Спостереження показали, що в Україні система фізичного виховання у ЗВО перебуває у стані реформування. З одного боку, зберігається традиційна модель організації навчального процесу, з іншого - активно впроваджуються нові підходи, зумовлені потребами сучасного суспільства та євроінтеграційними процесами.

Серед основних тенденцій розвитку фізичного виховання в Україні можна виділити:

- перехід до компетентнісної моделі навчання. Фізичне виховання дедалі більше орієнтується на формування здоров'язбережувальної компетентності, самостійності у плануванні рухової активності та відповідального ставлення до власного здоров'я.

- варіативність навчальних програм. У багатьох ЗВО впроваджується модульна система, що передбачає вибір різних видів рухової активності: фітнес, йога, силові тренування, командні види спорту, рекреаційні програми тощо.

- інтеграція дистанційних та змішаних форм навчання. Після пандемії COVID-19 та в умовах воєнного стану активно розвиваються онлайн-формати фізичного виховання, що включають відеотренування, дистанційні консультації, цифрові платформи для контролю фізичної активності.

- розвиток інклюзивної фізичної культури. Зростає увага до адаптивних програм для студентів з інвалідністю та осіб, які мають функціональні обмеження, зокрема внаслідок бойових дій.

- підвищення ролі оздоровчого фітнесу та рекреації. Сучасні програми фізичного виховання дедалі більше спрямовані на профілактику захворювань, зниження рівня стресу та підтримку психоемоційної стабільності студентів.

Разом із тим система фізичного виховання в Україні стикається з низкою проблем, серед яких недостатня матеріально-технічна база, обмежене фінансування, недостатній рівень мотивації студентів та дефіцит сучасних методичних розробок.

Порівняльний аналіз європейських та українських підходів свідчить, що спільними тенденціями є орієнтація на здоров'я, індивідуалізацію навчання, цифровізацію та розвиток інклюзивної освіти. Водночас європейські країни мають значно ширші можливості щодо ресурсного забезпечення, розвитку студентського спорту та інтеграції інноваційних технологій [1].

Перспективними напрямками розвитку фізичного виховання в Україні є: адаптація європейських програм фізичного виховання до національних умов; розширення спектра вибіркових спортивно-оздоровчих дисциплін; активне впровадження цифрових платформ моніторингу фізичної активності; розвиток університетського студентського спорту; удосконалення системи підготовки фахівців з фізичного виховання; формування культури здорового способу життя серед студентської молоді.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності фізичного виховання, покращенню фізичного та психічного здоров'я студентів, а також формуванню активної, соціально відповідальної особистості [2,4].

Сучасний розвиток фізичного виховання студентів у країнах Європи та в Україні характеризується динамічними трансформаціями, спрямованими на модернізацію освітнього процесу, впровадження інноваційних технологій та орієнтацію на потреби студентської молоді. Адаптація європейського досвіду з урахуванням вітчизняних реалій є важливим чинником підвищення якості фізичного виховання у ЗВО України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Т.І., Теличко Н.В., Товканець Г.В., Щербань Т.Д. Кобаль В.І. Тенденції у вищій освіті в країнах ЄС та країнах, що не входять до ЄС: порівняльний аналіз. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. № 12. С. 77-92. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.1sup1/224>

2. Мозолєв О., та Хмара М. Порівняльний аналіз ефективності польських та українських програм базової підготовки з фізичного виховання учнів початкової школи. *Педагогічний дискурс*. 2019. № 27, С. 7-17. <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2019.27.01>

3. Сороколіт Н., Лук'янченко М., Турчик І., Чопик Р. Нові українські шкільні освітні реформи та професійна майстерність вчителя фізичного виховання. Суспільство. Інтеграція. Освіта. Матеріали Міжнародної наукової конференції. № 4. С. 179-189. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol4.6138>

4. Чорна О.В. Моніторинг якості вищої освіти в Україні та Німеччині: порівняльний аспект. Освітній вимір. 2020. № 2. С. 213–225. <https://doi.org/10.31812/educdim.v54i2.3869>